

СВІТОВИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ

Ю. М. Уманців, д. е. н., професор, Державний торговельно-економічний університет, y.umantsiv@knute.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0003-0788-7110>,

В. В. Ємець, к. е. н., докторант, Державний торговельно-економічний університет, v.emets@knute.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-8747-2961>

В. С. Трамана, студентка, Державний торговельно-економічний університет, <https://orcid.org/0009-0009-3915-6073>, v.tramana_FEMP_16_21_B_d@knute.edu.ua

Методологія дослідження. Загальнонауковий підхід покладено в основу аналізу передумов та закономірностей становлення й розвитку конкурентної політики у низці країн світу. Діалектичний підхід дозволив виявити сучасні тенденції у сфері конкурентної політики та розкрити домінуючі напрями її реалізації. Метод аналізу дозволив дослідити структурні особливості та функції конкурентних відомств різних країн у контексті вивчення їхньої інституційної спроможності. Визначення організаційних засад стимулювання конкуренції на ринках здійснювалося за рахунок з'ясування можливих перспектив їх використання в українських умовах на основі використання методу порівнянь, а також поєднання логічного й історичного.

Результати. Проведено аналіз світового досвіду реалізації конкурентної політики. Здійснено порівняльний аналіз моделей реалізації конкурентної політики низки країн, зокрема США, Німеччини, Японії та України. Систематизовано види порушень, що були виявлені у процесі реалізації конкурентної політики. Визначено основні детермінанти впливу конкурентної політики на національний економічний розвиток. Обґрунтовано стратегічні напрями формування та реалізації конкурентної політики у контексті повоєнного відновлення української економіки з урахуванням зарубіжного досвіду.

Новизна. На основі порівняльного аналізу практики реалізації конкурентної політики національними відомствами низки країн виокремлено домінуючі напрями її реалізації. Здійснено систематизацію порушень законодавства про захист економічної конкуренції, які були виявлені конкурентними відомствами країн. Обґрунтовано напрями адаптації світового досвіду конкурентної політики до українських реалій.

Практична значущість. Результати дослідження можуть бути використані національними відомствами у процесі здійснення конкурентної політики.

Ключові слова: конкурентна політика, національні конкурентні відомства, порушення конкурентного законодавства, антимонопольне регулювання.

Постановка проблеми. Глобальні тенденції в економіці вимагають системного аналізу та узагальнення оптимальних практик здійснення контролю за дотриманням чесних правил конкуренції. Проведення аналізу досвіду реалізації конкурентної політики національними відомствами розвинених країн світу дозволить виділити ефективні стратегії та інструменти, які можна використовувати в Україні з метою підвищення

ефективності антимонопольного регулювання. Співпраця між національними конкурентними відомствами стає щоразу більш важливою у зв'язку зі зростанням обсягів міжнародної торгівлі, а зміни у системі економічних відносин обумовлюють появу нових завдань. Глибокий та системний аналіз зарубіжного досвіду здатен сформувати належне підґрунтя для визначення напрямів співпраці та обміну інформацією, сприяючи

підвищенню ефективності конкурентної політики.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науковці активно досліджують питання конкурентної політики. Так, К. Каліскан, Д. Маккензі та С. Роммерскірчен аналізують роль конкурентної політики у забезпеченні дотримання прав та інтересів споживачів в умовах цифрової трансформації економіки [1]. Розкриває значення та роль конкурентної політики, а також визначає напрями її модифікації у контексті ухвалення Європейсько зеленого курсу Е. Лузен з Амстердамського університету (Нідерланди) [2].

Італійський дослідник Т. Кресціолі розкриває положення про консенсус щодо перетворення Європи на висококонкурентну економіку на основі реформ, спрямованих на підтримку конкуренції. Проте як Європейська комісія, так і національні конкурентні відомства мають у своєму розпорядженні законодавчі повноваження щодо конкурентної політики. У цьому зв'язку постає питання про те, хто є ключовими акторами цієї законодавчої та економічної трансформації в цій багаторівневій системі. Зосереджуючись на лібералізації промисловості та використовуючи підхід поетапної різниці у відмінностях, автор показує, що ефективність європейських директив у зменшенні ринкової влади на рівні фірм зростає разом з глибиною внутрішніх реформ, спрямованих на підтримку конкуренції. На кожну одиницю збільшення індексу ранніх внутрішніх реформ директиви ЄС зменшують ринкову владу в лібералізованих галузях додатково на майже 8% [3].

Здійснили глибокий аналіз умов торгівлі та впливу на неї конкурентної політики А. Гоін та А. Метьюс. Вчені вказують на те, що ЄС зараз стикається з низкою відносно нових викликів, таких як необхідність адаптації до зміни клімату, старіння населення, забезпечення продовольчої безпеки тощо. Автори пропонують конкретні напрями вдосконалення конкурентної політики у контексті новітніх соціально-економічних проблем Європейського Союзу [4].

Досліджує проблематику необхідності модифікації конкурентної політики у контексті глибокої цифровізації економічного розвитку Г. Колангело. Національні конкуре-

нтні відомства відчували необхідність застосування новітніх інструментів антимонопольного регулювання. Вчений робить висновок про те, що лише законодавство про захист конкуренції не може забезпечити ефективного розв'язання системних проблем, спричинених появою великих цифрових платформ [5]. Розвиває підхід до визначення напрямів вдосконалення інструментарію конкурентної політики в умовах цифровізації й К. Пантелідіс [6].

На основі інституційного аналізу способів концентрації ринкової влади та розкриття європейського досвіду конкурентної політики Н. Мазаракі та А. Герасименко пропонують напрями подальшого вдосконалення практики застосування критерію повнофункціональності як інструменту реагування антимонопольного контролю залежно від форм концентрації ринкової влади. Вчені вказують на те, що впровадження критерію повнофункціональності в українське правове поле є як кроком до наближення до стандартів ЄС, так й інструментом підвищення ефективності конкурентної політики [7].

Ю. Ясько обґрунтовує положення про те, що формування ефективного конкурентного середовища є одним з пріоритетних завдань державного регулювання і стає одним з найважливіших векторів становлення в Україні економіки з чіткою соціальною орієнтацією. Дослідниця вказує на те, що важливим є вдосконалення механізму становлення та реалізації конкурентної політики відповідно до нових соціально-економічних реалій [8].

Досліджують становлення і розвиток конкурентної політики у контексті еволюції регулювання монополій А. Герасименко та В. Гановський. Автори систематизують існуючі підходи до антимонопольного регулювання. На основі поєднання теоретичних засад регулювання монополій та практики його здійснення дослідники обґрунтовують потенціал їх застосування [9]. Аналізують інструментарій та досліджують міжнародний досвід адвокатування конкуренції Т. Щербакова, Ю. Ясько та С. Москальова. Дослідниці обґрунтовують напрями використання цього ще доволі нового інструменту у практиці вдосконалення конкурентної політики в Україні на основі використання найкращих сві-

тових практик [10]. Водночас потребує подальшого аналізу світовий досвід здійснення конкурентної політики.

Формулювання мети статті. Метою статті є системний аналіз та узагальнення світового досвіду реалізації конкурентної політики на основі дослідження практики найбільш розвинених країн світу.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі дослідження використано такі загальнонаукові та спеціальні методи, як історико-логічний – для аналізу еволюційних структур та функцій зарубіжних конкурентних відомостей у контексті їхнього історичного розвитку, системний підхід – при аналізі взаємозв'язків між структурними компонентами та функціями зарубіжних контролюючих відомостей, порівняльного аналізу та узагальнення – для встановлення спільних та відмінних рис у діяльності конкурентних відомств різних країн.

Дослідження питань конкурентної політики є актуальним у сучасних умовах, пов'язаних зі складністю економічних умов, системною трансформацією конкурентного процесу, глибокими змінами конкурентних відносин, нестабільністю сучасного розвитку та змінами економічної ситуації. Вона орієнтована на формування ефективного конкурентного середовища та забезпечення стабільного функціонування ринків. Конкурентна політика сприяє максимізації суспільного добробуту і зростанню обсягів національного виробництва. Трактувати конкурентну політику можна як комплекс цілей і методів впливу державних органів на ринок, що спрямовуються на підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Така політика передбачає виважені дії держави, спрямовані на створення та розвиток конкурентного середовища, регулювання конкурентних відносин, підтримання економічної конкуренції, боротьбу з негативними наслідками монополізму, захист інтересів ринкових суб'єктів та сприяння підвищенню конкурентоспроможності національного виробництва [11; 12; 13].

Реалізація конкурентної політики полягає в тому, що державні регулятори здійснюють свою діяльність здебільшого у режимі розслідування подій, обставин, фактів у справах про порушення законодавства саме

за наслідками ринкових подій. Для становлення та реалізації ефективної конкурентної політики конкуренція відіграє одну з ключових ролей. Формування інформаційного суспільства та процеси глобалізації обумовлюють появу нових чинників, що впливають на якість і рівень економічної конкуренції. Зокрема, слід вказати на створення та розвиток мережевих структур, а також значний вплив міжнародної конкуренції на ринкову владу національних компаній [12; 13].

Серед засадничих аспектів функціонування конкурентних відомств варто відзначити різноманітність заходів, що охоплюють різні сфери діяльності та включають:

- нагляд за ринком, що включає збір, аналіз та оцінку даних про ринки з метою виявлення антиконкурентної поведінки, зловживання ринковим становищем та інших порушень конкурентного законодавства;

- проведення детального розслідування ймовірних порушень антимонопольного законодавства чи інших правил конкуренції;

- приймання рішень про виявлені порушення антимонопольного законодавства та накладання відповідних санкцій за порушення, такі як штрафи, заборони на певні дії або корпоративну реструктуризацію;

- оцінку рівня конкуренції на ринку, визначення потенційних бар'єрів для конкуренції та розробку рекомендацій щодо покращення конкурентної ситуації;

- надання інформації та консультацій щодо антимонопольного законодавства і правил конкуренції для компаній та інших зацікавлених сторін;

- участь у формуванні та вдосконаленні законодавства з питань антимонопольного регулювання та правил конкуренції з метою забезпечення ефективного ринкового середовища й захисту інтересів споживачів [13].

Для забезпечення розвитку ефективного конкурентного середовища держава має застосовувати систему методів та інструментів, спрямованих на розвиток та захист економічної конкуренції, виступаючи при цьому її гарантом. Виходячи із перелічених вище цілей та аспектів, можна навести напрями та визначити інструментарій реалізації конкурентної політики (рис. 1).

Формування та підтримання умов для чесної та сумлінної конкуренції на ринку здійснюється уповноваженими органами шляхом використання різноманітних заходів

щодо протидії та запобігання порушенням конкурентного законодавства.

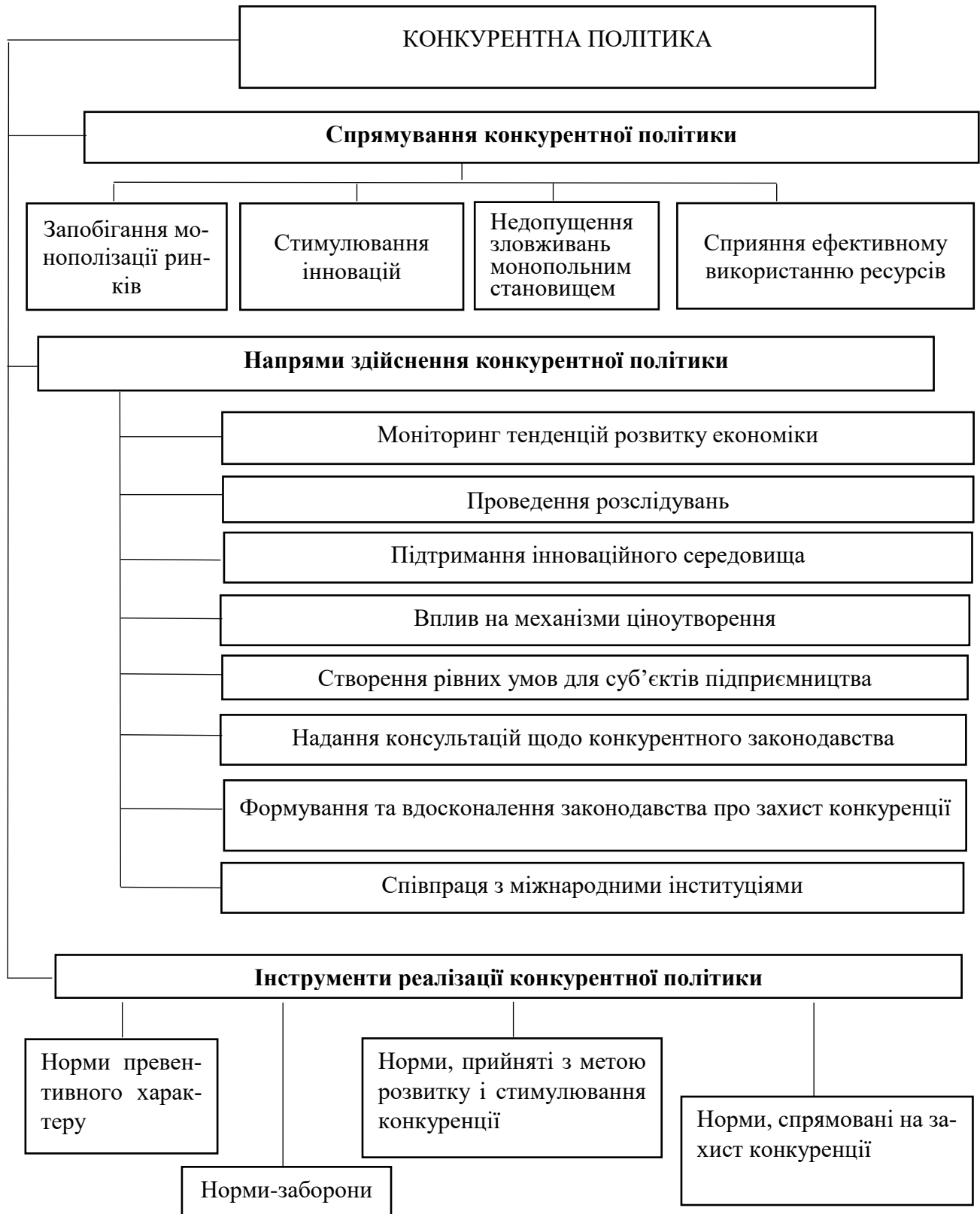

Рис. 1. Напрями та інструменти реалізації конкурентної політики
Джерело: складено авторами

Проведений аналіз дає змогу дійти висновку про те, що у світі сформувалися три основні моделі конкурентної політики, а саме:

– американська антитрестівська модель, що діє в США, Канаді, Чилі та ряді інших країн й базується на принципі заборони. Підтриманню конкуренції у цій моделі належить пріоритет над іншими завданнями економічного розвитку країни, однак винятком є захист внутрішнього ринку від негативного впливу демпінгу;

– європейська модель конкурентної політики, що функціонує в країнах ЄС та ряді інших держав, в основі якої лежить принцип контролю та регулювання. Ця система, на відміну від американської, ґрунтується на тому, що підтримання конкуренції є меншим пріоритетним, ніж захист національних компаній від зовнішньої конкуренції;

– японська модель конкурентної політики (функціонує й у ряді інших країн Азії), за якої підтримання конкуренції між національними компаніями на внутрішньому ринку поступається за пріоритетністю перед завданнями щодо загальної експортної експансії [14, с. 246-248].

Досвід зарубіжних конкурентних відомств відкриває можливості для країн, що прагнуть підвищити ефективність національної конкурентної політики, у тому числі й для України. У цьому контексті особливо цікавими є приклади США, Німеччини та Японії, що є уособленням моделей конкурентної політики. Ці країни мають розвинену систему захисту конкуренції, що базується на унікальних історичних, економічних та культурних особливостях. У таблиці 1 у систематизованому вигляді наведено порівняння моделей конкурентної політики США, Німеччини, Японії та України.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз моделей реалізації конкурентної політики США, Німеччини, Японії та України

Критерії	США		Німеччина	Японія	Україна
	Федеральна торгова комісія США	Антимонопольний підрозділ Міністерства юстиції США	Федеральне антимонопольне відомство	Комісія справедливої торгівлі	Антимонопольний комітет України
Законодавча база	Закон «Про Федеральну торгову комісію», Закон Шермана, Закон Клейтона	Закон Шермана, Закон Клейтона	Закон «Про боротьбу з обмеженням конкуренції»	Закон «Про заборону приватної монополії та підтримку добросовісної торгівлі», Закон «Про запобігання недобросовісній конкуренції»	Закон «Про захист економічної конкуренції»
Повноваження	Розслідування порушень антимонопольного законодавства, надання рекомендацій щодо конкурентної політики, сприяння конкуренції на ринку	Розслідування порушень антимонопольного законодавства, подання позовів та здійснення судового переслідування	Розслідування порушень антимонопольного законодавства, видача дозволів на концентрацію, заборона недозволенних дій, які призводять до обмеження конкуренції	Розслідування порушень антимонопольного законодавства, проведення перевірок на виконання законодавства про конкуренцію	Розслідування порушень конкурентного законодавства, проведення перевірок на виконання законодавства про конкуренцію
Ефективність	Значна кількість завершених справ, велика сума накладених штрафів, результативність у запобіганні недозволенних дій	Значна кількість завершених справ, велика сума накладених штрафів	Значна кількість завершених справ, велика сума накладених штрафів, результативність у запобіганні недозволенних дій	Значна кількість завершених справ, велика сума накладених штрафів, досягнення результатів у зменшенні кількості монополій	Постійне покращення ефективності роботи, значний вплив на конкурентну ситуацію на ринку

Міжнародна співпраця	Активна участь у міжнародних об'єднаннях антимонопольних органів	Інтенсивне співробітництво з міжнародними партнерами	Широкі міжнародні зв'язки, у тому числі з Європейською комісією	Співпраця з антимонопольними органами інших країн	Взаємодія з міжнародними партнерами, включаючи Європейську комісію
Інновації та технології	Використання сучасних методів аналізу даних та інформаційних технологій	Застосування передових технологій для аналізу доказів	Активне впровадження цифрових інструментів для аналізу ринків	Використання штучного інтелекту та аналітики даних для виявлення порушень	Застосування сучасних технологій для аналізу ринків
Захист конкуренції	Проведення розслідувань порушень конкурентного законодавства, накладення адміністративних штрафів та надання рекомендацій	Проведення розслідувань та судового переслідування порушень, перевірка та регулювання процесів злиття й поглинання	Розслідування картельних угод, монопольних практик та зловживань, накладання штрафів за порушення конкурентного законодавства	Розслідування картельних угод, монопольних практик та зловживань, проведення моніторингу ринку та вжиття заходів для запобігання порушень	Проведення розслідувань та судового переслідування порушень законодавства, проведення моніторингу ринку та вжиття заходів для запобігання порушень

Джерело: складено авторами

Система інституцій конкурентної політики Сполучених Штатів Америки ґрунтується на принципі поділу повноважень між різними органами влади. До ключових інститутів цієї системи належать Федеральна торгова комісія (FTC), Міністерство юстиції (та його Антимонопольний підрозділ), що є відповідальними за захист прав споживачів, забезпечення конкуренції на ринках, а також розслідування та відкриття справ щодо порушення конкурентного законодавства.

Федеральна торгова комісія є єдиним федеральним агентством, яке має юрисдикцію щодо захисту прав споживачів і конкуренції в економіці. Федеральна торгова комісія здійснює активну діяльність у сфері правозастосування, захищає інтереси споживачів, надаючи свій експертний досвід федеральним та державним законодавчим органам, а також американським і міжнародним урядовим установам, формує політику та розробляє дослідницькі інструменти через слухання, семінари та конференції, створює практичні й доступні освітні програми для споживачів та компаній на глобальному ринку, що постійно змінюється у зв'язку з технологічним прогресом [15]. FTC вживає заходів, щоб зупинити та запобігти недобросовісній підприємницькій практиці, яка, ймовірно, спроможна зменшити конкуренцію та призвести до підвищення цін, зниження якості чи рівня обслуговування або падіння інноваційної активності. Антиконтурентні дії включають фіксацію цін, групові бойоти

та виняткові ексклюзивні контракти чи правила торгових асоціацій, і зазвичай групуються в два типи – угоди між конкурентами, які також називають горизонтальною поведінкою, та монополізація, що також називається поведінкою однієї фірми.

Основні юридичні акти, що регулюють місію FTC щодо захисту конкуренції, включають Закон «Про Федеральну торгову комісію» (1914 р.) [16], Закон Шермана (1890 р.) [17] та Закон Клейтона (1914 р.) [18]. Відповідно до цих законодавчих актів з поправками, Федеральна торгова комісія уповноважена запобігати недобросовісним методам конкуренції та оманливим практикам, вимагати грошового відшкодування за поведінку, яка завдає шкоди споживачам, визначати правила, що регламентують несправедливі чи оманливі практики, встановлювати вимоги для їх запобігання, збирати інформацію та проводити розслідування, пов'язані з підготовкою звітів та рекомендацій для Конгресу США [16]. FTC надає вказівки у формі консультативних висновків та забезпечує дотримання законів, спрямованих на захист прав споживачів, з метою припинення незаконної практики та компенсації завданих збитків. Окрім цього, вона надає статистичні дані про розподіл відшкодованих сум та кількість осіб, які скористалися програмами компенсації, щоб забезпечити прозорість та ефективність своєї діяльності. Цивільно-правові дії Федеральної торгової комісії припи-

няють шахрайство та передбачають отримання споживачами відшкодування [19; 20; 21].

Функції FTC розподілені між Бюро захисту прав споживачів, конкуренції та економіки (далі – Бюро), Офісом генерального юрисконсульта та вісьмома регіональними офісами. Бюро прагне запобігати антиконкурентним злиттям й іншим антиконкурентним діям на ринку. Дотримуючись законодавства, Бюро сприяє конкуренції та захищає права споживачів на вільний вибір товарів та послуг на ринку. Місія Бюро захисту прав споживачів полягає у тому, щоб захищати споживачів від нечесної практики або оманливих дій. Бюро забезпечує виконання законів про захист прав споживачів, ухвалених Конгресом, і правил регулювання торгівлі, прийнятих Комісією. Його практика включає розслідування діяльності окремих компаній і функціонування галузей, судові процеси в адміністративних і федеральних судах, нормотворчі процедури, а також навчання споживачів і підприємців. Крім того, Бюро сприяє постійним зусиллям Комісії з інформування Конгресу США та урядових інституцій про вплив запропонованих заходів на споживачів [15]. Бюро допомагає FTC у проведенні економічного аналізу і підтримує розслідування порушень конкурентного законодавства. Також Бюро аналізує вплив державного регулювання на конкуренцію та споживачів і надає Конгресу, виконавчій владі та громадськості результати економічного аналізу ринкових процесів, пов'язаних з дотриманням конкурентного законодавства й захистом прав споживачів [19].

Міністерство юстиції Сполучених Штатів Америки (DOJ) є відомством федерального уряду, відповідальним за забезпечення додержання законності, захист прав і свобод громадян, а також за реалізацію правосуддя в США. Одним з ключових підрозділів DOJ є Антимонопольний відділ, який відповідає за забезпечення конкуренції на ринку та запобігання формуванню монополій, що можуть призвести до обмеження вільної конкуренції та завдати шкоди споживачам. Місія Антимонопольного відділу полягає у сприянні конкуренції шляхом застосування норм законодавства для захисту економічної свободи. Антимонопольний відділ виконує функції забезпечення дотримання федерального законодавства про конкуренцію, які забороняють антиконкурентну поведінку та злиття, що позбавляють ринкових суб'єктів переваг конкуренції [22].

Протягом 2022 р. FTC розглянула двадцять чотири скарги щодо примусового злиття. Серед розглянутих скарг щодо одинадцяти були надані остаточні розпорядження про згоду, а щодо семи – дозволи були скасовані або відтерміновані. У шести справах FTC ініціювала судові процеси. У 2022 р. це – другий за величиною показник за останні десять років. Цими примусовими діями запобігли протиправному злиттю в багатьох секторах економіки, включаючи виробництво споживчих товарів, фармацевтику, охорону здоров'я, високотехнологічні галузі [23]. Динаміка кількості заявлених операцій зі злиття та поглинання у США протягом 2013–2022 рр. наведена на рис. 2.

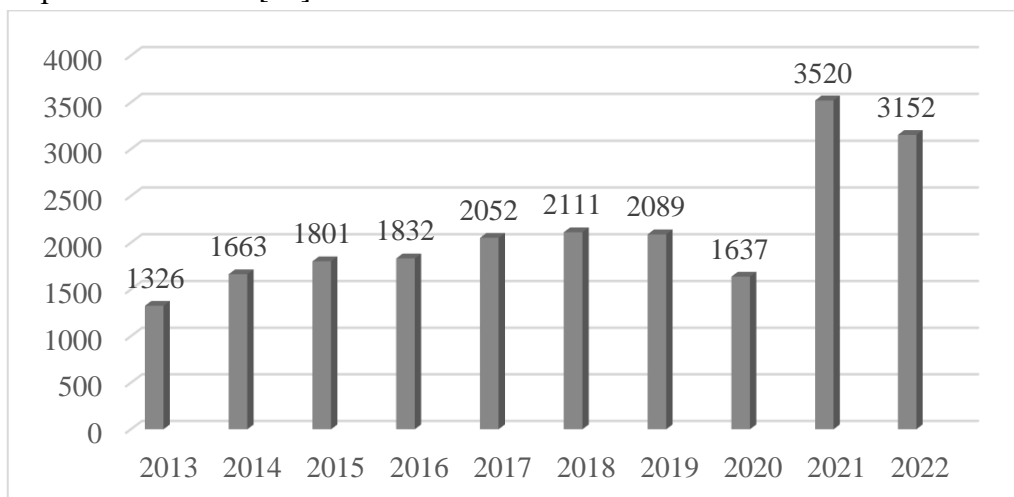

Рис. 2. Кількість заявлених операцій зі злиття та поглинання у США протягом 2013–2022 рр.
Джерело: складено за [24–33]

Антимонопольний відділ переслідує певні порушення антимонопольного законодавства шляхом відкриття кримінальних справ, які можуть призвести до великих штрафів і тюремного ув'язнення. В інших випадках цей підрозділ подає цивільний позов, вимагаючи судового наказу про заборону майбутніх порушень закону та вимагаючи заходів з усунення антиконкурентних наслідків минулих порушень. Одним з його основних видів діяльності є розробка програмних заходів для забезпечення конкурентного середовища на ринках США, зокрема:

– програма цивільного захисту – програма антимонопольного відділу з правоохоронних органів призначена для захисту та сприяння конкуренції в інтересах американського народу. Цей відділ має повноваження для оскарження злиттів та поглинань, які можуть призвести до зменшення конкуренції або створення монополії, а також для розслідування інших цивільних правопорушень, пов'язаних зі злиттями та поглинаннями [34];

– програма кримінально-виконавчої діяльності, яка стосується кримінальних правопорушень, й націлена на переслідування фізичних та юридичних осіб за змову, монополізацію та інші порушення, які загрожують конкуренції. Вказана програма сприяє розвитку конкуренції та інновацій, одночасно захищаючи інтереси споживачів та інших суб'єктів економічних відносин [35];

– судова програма, яка забезпечує спеціалізований супровід у судових процесах і координується з програмами, що забезпечують виконання цивільних і кримінальних справ [36];

– програма політики та адвокації, у межах якої відбувається проведення аналізу складних антимонопольних порушень, розроблення та реалізація політики з питань міжнародного конкурентного правозастосування, а також участь у всіх апеляційних та кримінальних судових засіданнях [37].

На основі узагальнення теорії та практики конкурентної політики у США можна виділити низку характерних ознак, зокрема, застосування антитрестівського законодавства на практиці, що повністю перебуває від владою судів, відсутність чіткого законодавчого визначення терміну «монополія», на-

дання суб'єктам господарювання статусу монополії, що перебуває у компетенції судової влади, спрямування антитрестівського регулювання на створення оптимальної структури економіки, обмеження незаконної монопольної практики, захист і стимулювання конкуренції, боротьба з картелями, оскільки картельні змови (антиконкурентні узгоджені дії) завдають значно більшої шкоди, ніж інші види порушень законодавства про захист економічної конкуренції [14].

Федеральне антимонопольне відомство Німеччини (Bundeskartellamt) – це вищий федеральний антимонопольний орган, який підпорядковується Федеральному міністерству економіки та захисту клімату, ухвалюючи рішення виключно на критеріях захисту конкуренції. Відомство відповідає за контроль дотримання законодавства про конкуренцію та боротьбу з монополізацією і має великий вплив на економічну політику Німеччини. Основою правової бази роботи Федерального антимонопольного відомства є Закон Німеччини від 1 січня 1958 р. «Про конкуренцію», що покликаний забезпечувати захист конкуренції від будь-яких обмежень, незалежно від їх походження – чи то вони виникли в межах країни, чи за її межами [38; 39]. Федеральне антимонопольне відомство Німеччини виконує ряд ключових функцій у сфері конкурентної політики, здійснюючи, зокрема, антимонопольний контроль за дотриманням законодавства, запобігаючи формуванню монополій та недопущенню недобросовісних конкурентних практик, розслідування випадків можливих порушень конкурентного законодавства, включаючи угоди про поділ ринків, зловживання домінуючим становищем, моніторинг конкурентного середовища для виявлення тенденцій, які можуть впливати на ринкову ситуацію, розгляд заяв про концентрацію, публікування інформації про свою діяльність та надання консультацій з питань конкурентного законодавства.

Завданням Bundeskartellamt є захист вільної та чесної конкуренції в економіці з використанням таких інструментів, як забезпечення заборони картелів, контроль за злиттями, контроль зловживань, перегляд укладання федеральних державних контрактів, реєстр угод з публічних закупівель, захист

прав споживачів, контроль зловживань у контексті заходів з підвищення цін на енергоносії та секторальні запити [40]. Динаміка штрафів, накладених Bundeskartellamt за укладання антиконкурентних угод протягом

2018–2022 рр., наведена на рис. 3. Аналізуючи наведені дані можна дійти висновку про те, що, починаючи з 2019 р. спостерігалось значне зниження величини накладених штрафів.

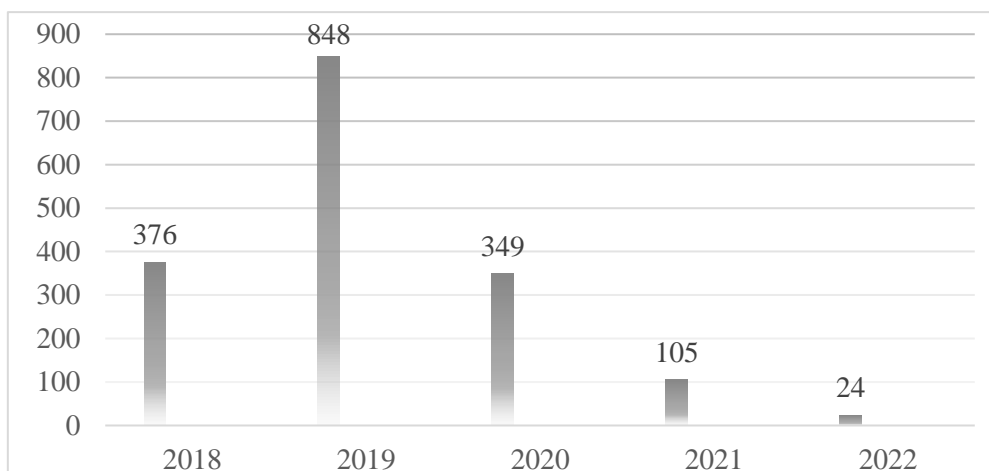

Рис. 3. Динаміка штрафів, накладених Bundeskartellamt за укладання антиконкурентних угод протягом 2018–2022 рр., млн євро

Джерело: сформовано за [41–45]

Аналізуючи дані, наведені на рис. 4, можна помітити коливання кількості проведених рішень другої фази злиттів протягом років, що свідчить про зміну інтенсивності розгляду злиттів у різні періоди. Кількість виходів учасників злиття збільшується, що вказує на зміну стратегій компаній у зв'язку з антимонопольним регулюванням, а оформлення злиття без зобов'язань зменшується, що сві-

дчить про зростання умовності укладених угод та більш активне встановлення умов антимонопольними органами. Однак ці зміни можуть також вказувати на необхідність удосконалення процедур оформлення злиття та ретельного аналізу кожного рішення для забезпечення більш ефективного функціонування процесу прийняття рішень у майбутньому.

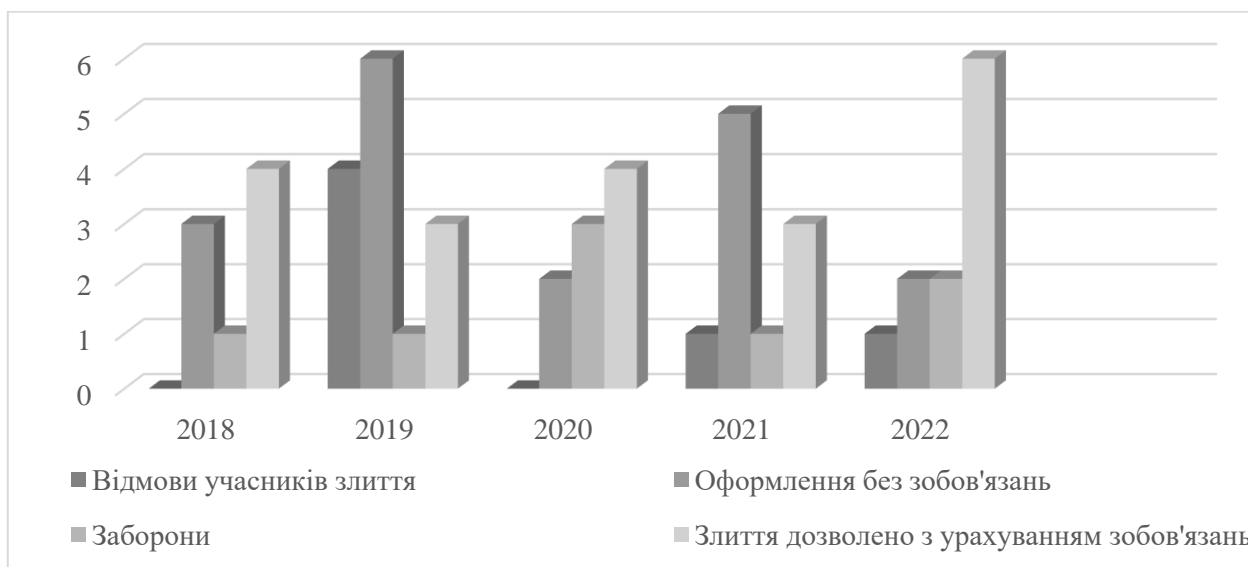

Рис. 4. Динаміка рішень контролю за злиттями та поглинаннями, ухвалених Bundeskartellamt у 2018–2022 рр.

Джерело: сформовано за [41–45]

Аналіз даних, наведених на рис. 5, дає змогу дійти висновку про те, що загальна кількість рішень з контролю за злиттям зменшилася протягом 2018–2022 рр. У зв’язку з

цим це вказує на загальну тенденцію до зниження кількості злиттів або зміни пріоритетів регулятора. Також це може вказувати на зміни в законодавстві, внутрішні реформи та інші чинники.

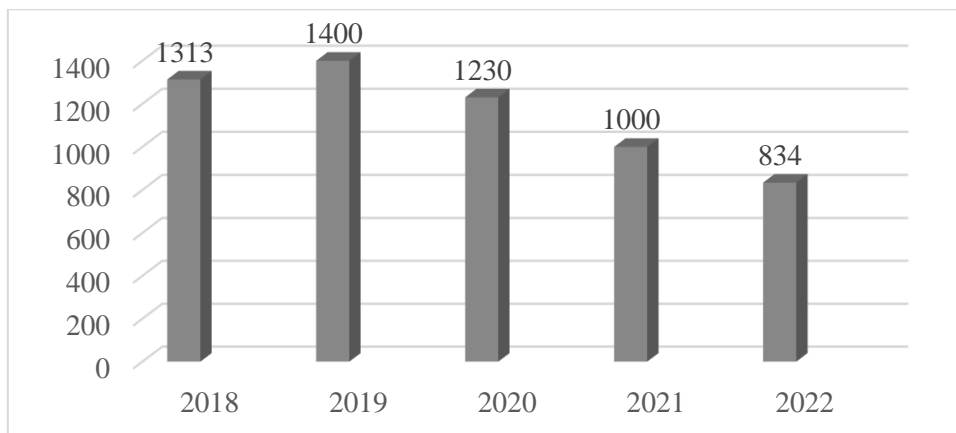

Рис. 5. Загальний обсяг рішень Bundeskartellamt у контролі за злиттями та поглинаннями протягом 2018–2022 рр.

Джерело: сформовано за [41–45]

На основі аналізу наведених на рис. 6 даних слід відзначити спадну динаміку кількості справ, перенесених з минулих років, що свідчить про ефективність роботи зі здійснення контролю за зловживанням домінуючим становищем на ринку Німеччини. Кількість нових відкритих проваджень також зменшується протягом аналізованого пері-

оду, що вказує на активізацію роботи національного конкурентного відомства та збільшення уваги до виявлення можливих порушень. Загалом динаміка проваджень за зловживання домінуючим становищем на ринку свідчить про постійну увагу Федерального антимонопольного відомства Німеччини до регулювання конкурентних відносин у країні.

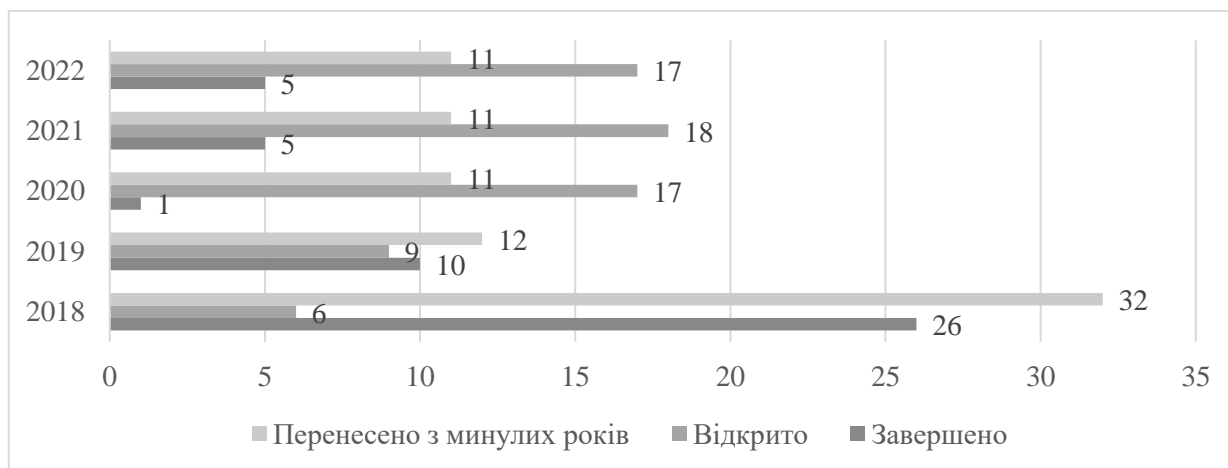

Рис. 6. Динаміка проваджень Bundeskartellamt за зловживання домінуючим становищем на ринку у 2018–2022 рр.

Джерело: сформовано за [41–45]

Досвід Федерального антимонопольного відомства Німеччини у здійсненні контролюючих функцій є показовим прикладом

ефективної конкурентної політики, спрямованої на підтримку і розвиток підприємництва. Аналіз діяльності цього відомства де-

монструє, що ефективного виявлення та розслідування антиконкурентних практик, таких як картелі та зловживання домінуючим становищем, є ключовими аспектами його роботи.

Комісія справедливої торгівлі Японії (JFTC) – це орган, який відповідає за регулювання конкуренції та захист від недобросовісних торгових практик. Вона формує правові засади забезпечення сумлінної ринкової конкуренції, запобігає монополізації та іншим антимонопольним порушенням, а також контролює діяльність компаній щодо дотримання законодавства з питань конкуренції. JFTC здійснює низку заходів, серед яких розслідування скарг щодо порушення антимонопольного законодавства, видача рекомендацій та штрафів компаніям, які порушують правила конкуренції. Крім того, JFTC проводить моніторинг різноманітних міжнародних угод, у тому числі тих, що стосуються злиття, великомасштабної консолідації, появи нових компаній у капіталах ліквідованих компаній, купівлі-продажу контрольних пакетів акцій за умови наявних ознак законності та чесності [46, с.31].

В Японії діє Закон «Про заборону приватної монополії та забезпечення чесних угод» (далі – Закон), розроблений на основі норм онкурентного законодавства США. Основне спрямування Закону полягає в забороні приватної монополії, несумлінного укладення угод, запобіганні невідповідному обмеженню виробництва, яке провадиться на основі добросовісної конкуренції. Закон передбачає адміністративні

штрафи та кримінальні санкції, серед яких:

– високі адміністративні штрафи за картелі та зловживання ринковою владою. Закон передбачає відносно детальні рівні адміністративних санкцій, які залежать від багатьох чинників, включаючи тип порушення, масштаби діяльності сторін, роль сторони в порушеннях і наявність повторних порушень. Наприклад, адміністративні витрати у випадку картелю можуть становити до 20% прибутку;

– кримінальні штрафи за картелі та зловживання ринковою владою. Особи, які необґрунтовано обмежують торгівлю або здійснюють зловживання ринковою владою, можуть бути засуджені до позбавлення волі на строк до п'яти років або штрафу в розмірі до 5 млн єн;

– санкції за недобросовісну торговельну практику, які можуть бути застосовані за певні недобросовісні торгові практики (хоча законодавчо встановлений максимум нижчий, ніж за інші порушення, а JFTC накладає санкції рідше) [47; 48].

Динаміка справ, розпочатих JFTC протягом 2018–2022 рр., що передбачали судові заходи, наведена на рис. 7. У цьому зв'язку можна виокремити найбільшу кількість справ, що передбачають судові заходи, спостерігається в категоріях змов на торгах та нечесної торгової практики. Кількість справ, пов'язаних із картельними фіксаціями цін, також значно зросла, що може свідчити про посилення уваги до контролю за цим видом порушень [49].

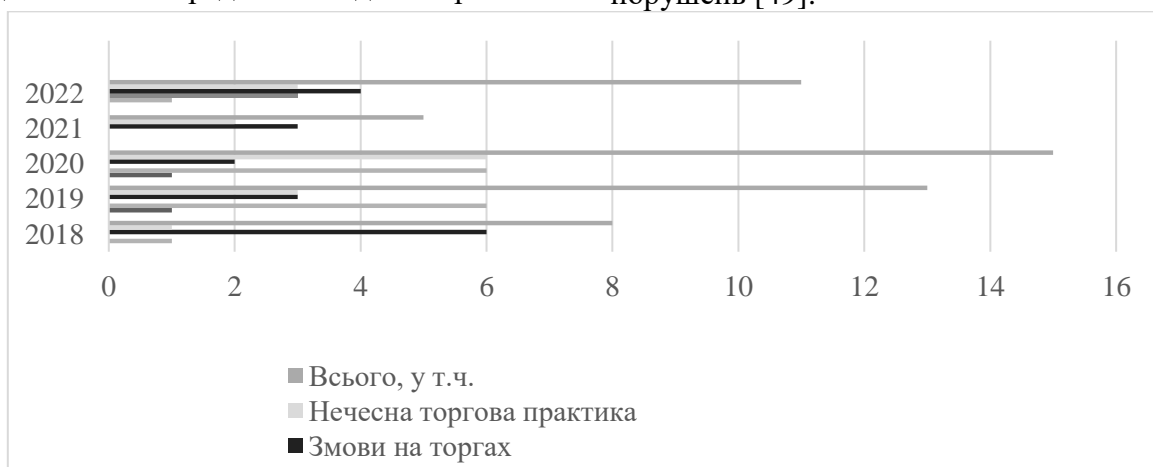

Рис. 7. Динаміка розпочатих справ JFTC, що передбачають судові заходи, протягом 2018–2022 рр.

Джерело: складено за: [49]

JFTC провела спостереження з метою запобігання зловживанню переговорною владою, нечесній торговій практиці згідно із національним законодавством. Крім того, створено Оперативну групу з питань зловживання вищим становищем на переговорах для ефективного розслідування фактів таких зловживань та вжиття необхідних заходів для подолання цієї ситуації. Протягом 2022 р. JFTC видала п'ятдесят п'ять попереджень щодо ймовірних зловживань переговорною владою, які можуть призвести до порушення АМА [49]. Також JFTC вживає оперативних заходів проти несправедливих продажів за низькими цінами. Коли роздрібні мережі неодноразово повторюють несправедливі розпродажі за низькими цінами і вважається, що вони суттєво впливають на конкурентів, що працюють у сусідніх регіонах, JFTC досліджує вплив їхньої поведінки. У разі, якщо JFTC визнає такі дії антиконкурентними, вона вживає відповідних заходів [48]. Слід додати, що в Японії діє програма «поблажливості», яка передбачає звільнення або пом'якшення санкцій за участь у картелях. Згідно з цією програмою, за умови дотримання певних умов, два або більше порушників можуть подати заявку на зменшення штрафів на 50% за рахунок повного імунітету до початку розслідування та п'ять учасників картелю, які можуть претендувати на зменшення штрафу до 30% (або імунітету після відкриття розслідування картельної справи) [46; 48].

JFTC має широкі слідчі повноваження, включаючи повноваження заслуховувати свідків, вимагати надання інформації та документів, а також проводити перевірки приміщень підприємства на місці (так звані «світанкові рейди»). Останніми роками JFTC досліджувала багато домовленостей, зокрема, щодо ринків, за якими сторони зобов'язані пропонувати умови «найбільшого сприяння» або укладати ексклюзивні угоди. Більшість цих справ закінчувалися тим, що сторони погоджувалися змінити умови своєї діяльності після розслідування. JFTC також провела кілька досліджень, підкреслюючи можливі зловживання вищою позицією на переговорах і нечесну торгову практику, що виникає внаслідок таких типів контрактних угод у кількох галузях. Інші нещодавні примусові дії

були спрямовані на підтримку ціни перепродажу, а також на обмеження реклами [46; 48].

Серед найважливіших пріоритетів правозастосування слід виділити цифрові ринки, коли йдеться про зловживання перевагами на цифрових платформах. У грудні 2019 р. JFTC переглянула свої Керівні принципи стосовно злиття та поглинання, покращивши інструменти контролю за злиттями, особливо на цифрових ринках. Особлива увага зосереджується на так званих «убивчих поглинаннях», коли великі компанії купують невеликі підприємства. Ці придбання, як правило, не потребують повідомлення JFTC для перевірки злиття через невеликий розмір об'єкта [48].

Досвід Комісії справедливої торгівлі Японії у здійсненні контролюючих функцій представляє собою ефективну приклад функціонування моделі антимонопольного регулювання, спрямованого на забезпечення здорової конкуренції та захист інтересів споживачів. JFTC активно працює над виявленням та запобіганням антиконкурентним практикам, таким як зловживання домінуючим становищем та антиконкурентні злиття, що дозволяє підтримувати динамічне і справедливе конкурентне середовище на японському ринку.

Висновки. Таким чином, на основі проведеного аналізу можна дійти висновку про те, що в сучасних умовах соціально-економічного розвитку суспільства відбувається загострення конкурентної боротьби, а це спонукає великий бізнес і, передусім, потужні багатонаціональні корпорації реалізовувати стратегії, спрямовані на збільшення своєї ринкової частки. Вказані стратегії дозволяють компаніям суттєво посилювати свою ринкову владу, що для суспільства означає послаблення конкуренції. Ця дихотомія монополії і конкуренції актуалізує дослідження теорії і практики реалізації конкурентної політики держави [50; 51].

Здійснений аналіз світового досвіду реалізації конкурентної політики дозволяє систематизувати основні напрями діяльності національних відомств. Виважена та збалансована конкурентна політика ґрунтується на вдосконаленні системи адміністративних та санкційних заходів, активному залученні до

міжнародної співпраці, підвищенні конкурентної культури суспільства, розробленні та впровадженні механізмів моніторингу та оцінки ефективності роботи конкурентних відомств з боку громадськості. Раціональне використання світового досвіду здійснення конкурентної політики може сприяти підвищенню соціально-економічної ефективності діяльності Антимонопольного комітету України. Обґрунтування стратегічних напрямів формування та реалізації конкурентної політики у контексті повоєнного відновлення української економіки з урахуванням зарубіжного досвіду потребує подальших системних досліджень.

Література

- Caliskan K., Mackenzie D., Rommerskirchen C. Strange Bedfellows: Consumer Protection and Competition Policy in the Making of the EU Privacy Regime. *Journal of Common Market Studies*. 2024. Vol. 62. № 5. P. 1296-1313. doi. 10.1111/jcms.13552
- Loozen E. EU Antitrust in Support of the Green Deal. Why Better is not Good Enough. *Journal of Antitrust Enforcement*. 2024. № 12. P. 75-97. doi.org/10.1093/jaenfo/jnad005
- Crescioli T. Reinforcing Each Other: How the Combination of European and Domestic Reforms Increased Competition in Liberalized Industries. *European Journal of Political Economy*. 2024. Vol. 83. 102552. doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2024.102552
- Gohin A., Matthews A. Ensuring Farm Minimum Prices: Economic Impacts of Trade vs Competition Policies. *International Economics*. 2024. 180. 100549. doi.org/10.1016/j.inteco.2024.100549
- Colangelo G. Trendy Antitrust for Digital Markets: are Market Investigations the New Black? *Journal of European Competition Law & Practice*. 2024. Vol. 15. Iss. 5. P. 289-298. doi.org/10.1093/jeclap/lpae043
- Pantelidis K. Quality Control in the DMA Procedure: the Exclusion of the Hearing Officer. *European Competition Journal*. 2024. 1-29. doi.org/10.1080/17441056.2024.2379136
- Мазаракі Н., Герасименко А. Критерій повнофункціональності як детермінанта способу концентрації ринкової влади. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2024. № 1. С. 60-74. doi.org/10.31617/3.2024(132)05
- Ясько Ю. Механізм реалізації конкурентної політики держави. *Scientia Fructuosa*. 2022. № 5. С. 29-41. doi.org/10.31617/1.2022(145)02
- Герасименко А., Гановський В. Еволюція регулювання монополій. *Scientia Fructuosa*. 2024. № 4. С. 29-40. doi.org/ 10.31617/1.2024(156)02
- Щербакова Т., Ясько Ю., Москальова С. Адвокатування конкуренції у міжнародній та вітчизняній практиці. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2024. №11. URL: <https://econp.com.ua/index.php/journal/article/view/173/146>
- Куліш Л. Конкурентна політика у сфері інструментів державного регулювання економіки. *Економіка та держава*. 2019. № 1. С. 126-131. doi:10.32702/2306-6806.2019.1.126
- Уманців Ю., Золіна Д. Конкурентна політика держави за умов глобальних трансформацій. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2020. № 2. С. 52-61. doi.org/10.24144/2409-6857.2020.2(56).52-6
- Ясько Ю. Інституційне забезпечення конкурентної політики держави. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 19-20. С. 74-79. doi:10.32702/2306-6814.2020.19-20.74
- Филіук Г. М. Конкуренція і монополія в епоху глобалізації: монографія. Житомир: ЖДУ імені Івана Франка. 2009. 404 с.
- About the FTC. Federal Trade Commission. URL: <https://www.ftc.gov/about-ftc>
- Federal Trade Commission Act 15 U.S.C. §§ 41-58. URL: <https://www.ftc.gov/legal-library/browse/statutes/federal-trade-commission-act>
- Sherman Antitrust Act. U.S. Congress. URL: <https://www.archives.gov/milestone-documents/sherman-anti-trust-act>
- Clayton Act 15 U.S.C. §§ 12-27. Federal Trade Commission. URL: <https://www.ftc.gov/legal-library/browse/statutes/clayton-act>
- Bureaus & Offices. Federal Trade Commission. URL: <https://www.ftc.gov/about-ftc/bureaus-offices>
- Anticompetitive Practices. Enforcement. Federal Trade Commission. URL: <https://www.ftc.gov/enforcement/anticompetitive-practices>
- FTC Refund Programs. Federal Trade Commission. URL: <https://www.ftc.gov/enforcement/refunds>
- Mission. Department of Justice. United States Department of Justice. URL: <https://www.justice.gov/atr/mission>
- The Antitrust Laws. Department of Justice. United States Department of Justice. URL: <https://www.justice.gov/atr/antitrust-laws-and-you>
- Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2013. Federal Trade Commission | Protecting America's Consumers. URL: <https://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/36th-report-fy2013/140521hsrreport.pdf>
- Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2014. Federal Trade Commission | Protecting America's Consumers. URL: https://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/federal-trade-commission-bureau-competition-department-justice-antitrust-division-hart-scott-rodino.s.c.18a-hart-scott-rodino-antitrust-improvements-act-1976/150813hsr_report.pdf
- Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2015. Federal Trade Commission. Protecting America's Consumers. URL: <https://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/federal-trade->

- commission-bureau-competition-department-justice-antitrust-division-hart-scott-rodino/160801hsrreport.pdf .
27. Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2016. Federal Trade Commission. Protecting America's Consumers. URL: https://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/federal-trade-commission-bureau-competition-department-justice-antitrust-division-hart-scott-rodino/p110014_fy_2016_hsr_report_final_october_2017.pdf
28. Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2017. Federal Trade Commission. Protecting America's Consumers. URL: https://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/federal-trade-commission-bureau-competition-department-justice-antitrust-division-hart-scott-rodino/p110014_fy_2017_hsr_report_c.pdf
29. Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2018. Federal Trade Commission. Protecting America's Consumers. URL: <https://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/federal-trade-commission-bureau-competition-department-justice-antitrust-division-hart-scott-rodino/fy18hsrreport.pdf>
30. Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2019. Federal Trade Commission. Protecting America's Consumers. URL: https://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/federal-trade-commission-bureau-competition-department-justice-antitrust-division-hart-scott-rodino/p110014hsrannualreportfy2019_0.pdf
31. Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2020. Federal Trade Commission. Protecting America's Consumers. URL: https://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/hart-scott-rodino-annual-report-fiscal-year-2020/fy2020-hsr_annual_report-final.pdf
32. Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2021. Federal Trade Commission. Protecting America's Consumers. URL: https://www.ftc.gov/system/files/ftc_gov/pdf/p110014fy2021hsrannualreport.pdf
33. Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2022. Federal Trade Commission | Protecting America's Consumers. URL: https://www.ftc.gov/system/files/ftc_gov/pdf/FY2022HSRReport.pdf
34. Civil Enforcement. Department of Justice. United States Department of Justice. URL: <https://www.justice.gov/atr/civil-enforcement>
35. Criminal Enforcement. Department of Justice. United States Department of Justice. URL: <https://www.justice.gov/atr/criminal-enforcement>
36. Litigation Program. Department of Justice. United States Department of Justice. URL: <https://www.justice.gov/atr/litigation-program>
37. Policy and Advocacy Program. Department of Justice. United States Department of Justice. URL: <https://www.justice.gov/atr/about-division/other-offices>
38. German Competition Act. Bundeskartellamt. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gwb/index.html
39. Bundeskartellamt. Bundeskartellamt. URL: https://www.bundeskartellamt.de/EN/Information_Service/LegalFramework
- /Bundeskartellamt/rechtsgrundlagen_Bundeskartellamt_node.html .
40. Aufgaben. Bundeskartellamt. URL: https://www.bundeskartellamt.de/DE/Aufgaben/aufgaben_node.html
41. The Federal Cartel Office. Annual Report 2018. Bundeskartellamt – Startseite. URL: https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/EN/Jahresbericht/Jahresbericht_2018.pdf?__blob=publicationFile&v=3).The Federal Cartel Office. Annual Report 2019. Bundeskartellamt – Startseite. URL: https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/EN/Jahresbericht/Jahresbericht_2019.pdf?__blob=publicationFile&v=2
42. Bundeskartellamt. Annual Report 2020/21. Bundeskartellamt – Startseite. URL: https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/EN/Jahresbericht/Jahresbericht_2020-2021.pdf?__blob=publicationFile&v=2.
43. Bundeskartellamt Annual Report 2021/22. Bundeskartellamt – Startseite. URL: https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/EN/Jahresbericht/Jahresbericht_2021-2022.pdf?__blob=publicationFile&v=3
44. Bundeskartellamt: Annual Report 2022/23. Bundeskartellamt – Startseite. URL: https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/EN/Jahresbericht/Jahresbericht_2022-2023.pdf?__blob=publicationFile&v=4
45. Швидка Т.І. Економічна конкуренція: сучасний стан законодавчого забезпечення та перспективи його модернізації: монографія. Харків: Право, 2020. 376 с.
46. Голуб Н.О. Світовий досвід правового забезпечення контролю за економічними концентраціями суб'єктів господарювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2022. Вип. 74. Ч. 1. С. 142-146. doi.org/10.24144/2307-3322.2022.74.24
47. Japan: Competition law fact sheet. Norton Rose Fulbright. Global law firm. URL: <https://www.nortonrosefulbright.com/de-de/wissen/publications/9d1779c2/japan-competition-law-fact-sheet> .
48. FY 2022 (April 2022-March 2023). Japan Fair Trade Commission. URL: https://www.jftc.go.jp/en/about_jftc/annual_reports/2022.html
49. FY 2022 (April 2022-March 2023). Japan Fair Trade Commission. URL: https://www.jftc.go.jp/en/about_jftc/annual_reports/2022.html
50. Пилипенко Г.М. Інституціональні чинники співвідношення державної і ринкової координації економічної діяльності: монографія. Д.: Національний гірничий університет, 2012. 293 с.
51. Пилипенко Г.М., Гузенко І.Ю. Проблеми наднаціонального регулювання глобальної економіки. *Економічний простір*. 2017. № 128. С. 16-24.

Reference

1. Caliskan, K., Mackenzie, D., & Rommerskirchen, C. (2024). Strange Bedfellows: Consumer Protection and Competition Policy in the Making of the EU Privacy Regime. *Journal of Common Market Studies*, Vol. 62, № 5, P. 1296-1313. doi. 10.1111/jcms.13552
2. Loozen, E. EU Antitrust in Support of the Green Deal. Why Better is not Good Enough. (2024). *Journal of Antitrust Enforcement*, № 12, P. 75-97. doi.org/10.1093/jaenfo/jnad005
3. Crescioli, T. (2024). Reinforcing Each Other: How the Combination of European and Domestic Reforms Increased Competition in Liberalized Industries. *European Journal of Political Economy*, Vol. 83, 102552. doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2024.102552
4. Gohin, A., & Matthews, A. (2024). Ensuring Farm Minimum Prices: Economic Impacts of Trade vs Competition Policies. *International Economics*, 180. 100549. doi.org/10.1016/j.inteco.2024.100549
5. Colangelo, G. (2024). Trendy Antitrust for Digital Markets: are Market Investigations the New Black? *Journal of European Competition Law & Practice*, Vol. 15, Iss. 5, P. 289-298. doi.org/10.1093/jeclap/lpae043
6. Pantelidis, K. (2024). Quality Control in the DMA Procedure: the Exclusion of the Hearing Officer. *European Competition Journal*, 1-29. doi.org/10.1080/17441056.2024.2379136
7. Mazaraki, N., Herasymenko, A. (2024). Kryteriy povnofunktsional'nosti yak determinanta sposobu kontsentratsiyi rynkovoyi vlady. *Zovnishnya torhivlya: ekonomika, finansy, pravo*, (1), 60-74. doi.org/10.31617/3.2024(132)05
8. Yasko, Yu. (2022). Mekhanizm realizatsiyi konkurentnoyi polityky derzhavy. *Scientia Fructuosa*, (5), 29-41. doi.org/10.31617/1.2022(145)02
9. Herasymenko, A., & Hanovskyy, V. (2024). Evolyutsiya rehulyuvannya monopolii. *Scientia Fructuosa*, (4), 29-40. doi.org/10.31617/1.2024(156)02
10. Shcherbakova, T., Yasko, Yu., Moskaliyova, S. (2024). Advokatuvannya konkurentsii u mizhnarodniy ta vitchyznyaniy praktytsi. *Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsiyi*, (11), <https://doi.org/10.5281/zenodo.13959738>
11. Kulish, L. (2019). Konkurentna polityka u sferi instrumentiv derzhavnoho rehulyuvannya ekonomiky. *Ekonomika ta derzhava*, (1), 126-131. doi:10.32702/2306-6806.2019.1.126
12. Umantsiv, Yu., & Zolina, D. (2020). Konkurentna polityka derzhavy za umov hlobal'nykh transformatsiy. *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya «Ekonomika»*, (2), 52-61. doi.org/10.24144/2409-6857.2020.2(56).52-6
13. Yasko, Yu. (2020). Instytutsiynе zabezpechennya konkurentnoyi polityky derzhavy. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, (19-20), 74-79.
14. Fylyuk, H.M. Konkurentsia i monopoliya v epokhu hlobalizatsiyi: monohrafiya. *Zhytomyr: ZHDU imeni Ivana Franka*.
15. About the FTC. Federal Trade Commission. Retrieved from <https://www.ftc.gov/about-ftc>
16. Federal Trade Commission Act 15 U.S.C. §§ 41-58. Retrieved from <https://www.ftc.gov/legal-library/browse/statutes/federal-trade-commission-act>
17. Sherman Antitrust Act. U.S. Congress. Retrieved from <https://www.archives.gov/milestone-documents/sherman-anti-trust-act>
18. Clayton Act 15 U.S.C. §§ 12-27. Federal Trade Commission. Retrieved from <https://www.ftc.gov/legal-library/browse/statutes/clayton-act>
19. Bureaus & Offices. Federal Trade Commission. Retrieved from <https://www.ftc.gov/about-ftc/bureaus-offices>
20. Anticompetitive Practices. Enforcement. Federal Trade Commission. Retrieved from <https://www.ftc.gov/enforcement/anticompetitive-practices>
21. FTC Refund Programs. Federal Trade Commission. Retrieved from <https://www.ftc.gov/enforcement/refunds>
22. Mission. Department of Justice. United States Department of Justice. Retrieved from <https://www.justice.gov/atr/mission>
23. The Antitrust Laws. Department of Justice. United States Department of Justice. Retrieved from <https://www.justice.gov/atr/antitrust-laws-and-you>
24. Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2013. Federal Trade Commission | Protecting America's Consumers. Retrieved from <https://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/36th-report-fy2013/140521hsrreport.pdf>
25. Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2014. Federal Trade Commission | Protecting America's Consumers. Retrieved from https://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/federal-trade-commission-bureau-competition-department-justice-antitrust-division-hart-scott-rodino.s.c.18a-hart-scott-rodino-antitrust-improvements-act-1976/150813hsr_report.pdf
26. Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2015. Federal Trade Commission. Protecting America's Consumers. Retrieved from <https://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/federal-trade-commission-bureau-competition-department-justice-antitrust-division-hart-scott-rodino/160801hsrreport.pdf>
27. Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2016. Federal Trade Commission. Protecting America's Consumers. Retrieved from https://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/federal-trade-commission-bureau-competition-department-justice-antitrust-division-hart-scott-rodino/p110014_fy_2016_hsr_report_final_october_2017.pdf
28. Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2017. Federal Trade Commission. Protecting America's Consumers. Retrieved from https://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/federal-trade-commission-bureau-competition-department-justice-antitrust-division-hart-scott-rodino/p110014_fy_2017_hsr_report_c.pdf

29. Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2018. Federal Trade Commission. Protecting America's Consumers. Retrieved from <https://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/federal-trade-commission-bureau-competition-department-justice-antitrust-division-hart-scott-rodino/fy18hsrreport.pdf>
30. Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2019. Federal Trade Commission. Protecting America's Consumers. Retrieved from https://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/federal-trade-commission-bureau-competition-department-justice-antitrust-division-hart-scott-rodino/p110014hsrannualreportfy2019_0.pdf
31. Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2020. Federal Trade Commission. Protecting America's Consumers. Retrieved from https://www.ftc.gov/system/files/documents/reports/hart-scott-rodino-annual-report-fiscal-year-2020/fy2020-hsr_annual_report-final.pdf
32. Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2021. Federal Trade Commission. Protecting America's Consumers. Retrieved from https://www.ftc.gov/system/files/ftc_gov/pdf/p110014fy2021hsrannualreport.pdf
33. Hart-Scott-Rodino Annual Report Fiscal Year 2022. Federal Trade Commission | Protecting America's Consumers. Retrieved from https://www.ftc.gov/system/files/ftc_gov/pdf/FY2022HSRReport.pdf
34. Civil Enforcement. Department of Justice. United States Department of Justice. Retrieved from <https://www.justice.gov/atr/civil-enforcement>
35. Criminal Enforcement. Department of Justice. United States Department of Justice. Retrieved from <https://www.justice.gov/atr/criminal-enforcement>
36. Litigation Program. Department of Justice. United States Department of Justice. Retrieved from <https://www.justice.gov/atr/litigation-program>
37. Policy and Advocacy Program. Department of Justice. | United States Department of Justice. Retrieved from <https://www.justice.gov/atr/about-division/other-offices>
38. German Competition Act. Bundeskartellamt. Retrieved from https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gwb/index.html
39. Bundeskartellamt. Bundeskartellamt. Retrieved from https://www.bundeskartellamt.de/EN/Information_Service/LegalFramework/Bundeskartellamt/rechtsgrundlagen_Bundeskartellamt_node.html
40. Aufgaben. Bundeskartellamt. Retrieved from https://www.bundeskartellamt.de/DE/Aufgaben/aufgaben_node.html
41. The Federal Cartel Office. Annual Report 2018. Bundeskartellamt – Startseite. Retrieved from https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/EN/Jahresbericht/Jahresbericht_2018.pdf?__blob=publicationFile&v=3
42. The Federal Cartel Office. Annual Report 2019. Bundeskartellamt – Startseite. Retrieved from https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/EN/Jahresbericht/Jahresbericht_2019.pdf?__blob=publicationFile&v=2
43. Bundeskartellamt. Annual Report 2020/21. Bundeskartellamt – Startseite. Retrieved from https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/EN/Jahresbericht/Jahresbericht_2020-2021.pdf?__blob=publicationFile&v=2
44. Bundeskartellamt Annual Report 2021/22. Bundeskartellamt – Startseite. Retrieved from https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/EN/Jahresbericht/Jahresbericht_2021-2022.pdf?__blob=publicationFile&v=3
45. Bundeskartellamt: Annual Report 2022/23. Bundeskartellamt – Startseite. Retrieved from https://www.bundeskartellamt.de/SharedDocs/Publikation/EN/Jahresbericht/Jahresbericht_2022-2023.pdf?__blob=publicationFile&v=4
46. Shvydka, T.I. (2020). Ekonomichna konkurenciya: suchasny stan zakonodavchoho zabezpechennya ta perspektyvy yoho modernizatsiyi: monohrafiya. Kharkiv: Pravo.
47. Holub, N.O. (2022). Svitovyy dosvid pravovoho zabezpechennya kontrolyu za ekonomichnymy kontsentratsiyamy sub'yektiv hospodaryuvannya. Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho natsional'noho universytetu, Seriya PRAVO, Vyp. 74, Ch. 1, 142-146. doi.org/10.24144/2307-3322.2022.74.24
48. Japan: Competition law fact sheet. Norton Rose Fulbright. Global law firm. Retrieved from <https://www.nortonrosefulbright.com/de-de/wissen/publications/9d1779c2/japan-competition-law-fact-sheet>
49. FY 2022 (April 2022-March 2023). Japan Fair Trade Commission. Retrieved from https://www.jftc.go.jp/en/about_jftc/annual_reports/2022.html
50. Pylypenko, H.M. (2012). Instytutsionalni chynnyky spivvid-noshennya derzhavnoyi i rynkovoyi koordynatsiyi ekonomichnoyi diyalnosti: monohrafiya. D. : Natsionany hirnychy universytet.
51. Pylypenko, H.M., & Huzenko, I.Yu. (2017). Problemy natsionalnoho rehulyuvannya hlobalnoyi ekonomiky. Ekonomichnyy prostrir, (128), 16-24.

GLOBAL EXPERIENCE IN IMPLEMENTING COMPETITION POLICY

*Yu. M. Umantsiv, D.E., Professor, V. V. Emets, Ph. D (Econ.), Doctoral,
V. S. Tramana, Student, State University of Trade and Economics*

Methods. The general scientific approach is the basis for the analysis of the prerequisites and patterns of the formation and development of competition policy in a number of countries around the world. The dialectical approach allowed us to identify modern trends in the field of competition policy and reveal the dominant directions of its implementation. The method of analysis allowed us to study the structural features and functions of competition agencies of different countries in the context of studying their institutional capacity. The definition of organizational principles for stimulating competition in the markets was carried out by clarifying the possible prospects for their use in Ukrainian conditions based on the use of the method of comparisons, as well as a combination of logical-historical method.

Results. An analysis of the world experience in implementing competition policy was conducted. A comparative analysis of models of implementing competition policy in a number of countries, in particular the USA, Germany, Japan and Ukraine, was carried out. The types of violations that were identified in the process of implementing competition policy were systematized. The main determinants of the impact of competition policy on national economic development were identified. The strategic directions of forming and implementing competition policy in the context of the post-war recovery of the Ukrainian economy were substantiated, taking into account foreign experience.

Novelty. Based on a comparative analysis of the practice of implementing competition policy by national agencies of a number of countries, the dominant directions of its implementation were identified. Violations of the legislation on the protection of economic competition, which were identified by the competition agencies of the countries, were systematized. Directions for adapting the world experience of competition policy to Ukrainian realities were substantiated.

Practical value. The results of the study can be used by national agencies in the process of implementing competition policy.

Keywords: competition policy, national competition authorities, violation of competition law, antitrust regulation.

Надійшла до редакції 21.11.24 р.